

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1Cdo/153/2024
Identifikačné číslo spisu:	1712219428
Dátum vydania rozhodnutia:	09.12.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Erika Šobichová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:1712219428.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu: M. R., narodený XX. A. XXXX, K., M. XXXX/X, zastúpený: Malata, Pružinský, Hegedúš & Partners s. r. o., so sídlom Bratislava, Twin City Tower, Mlynské nivy 10, IČO: 47 239 921, proti žalovanej: U. A., narodená XX. B.L. XXXX, A. W., G. XXX/XX, zastúpená: Hudec s.r.o., so sídlom Bratislava, Lazaretská 23, IČO: 36 855 260 a Advokátska kancelária AŠTARY, s. r. o., so sídlom Žilina, Mariánske námestie 29/6, IČO: 53 588 452, o neúčinnosť právneho úkonu, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 5C/305/2012, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 29. mája 2024 sp. zn. 6Co/14/2022, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 29. mája 2024 sp. zn. 6Co/14/2022 z r u š u j e a vec vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Pezinok (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom z 14. septembra 2021 č.k. 5C/305/2012-663 zamietol žalobu žalobcu (výrok I.), žalovanej priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu (výrok II.), zrušil neodkladné opatrenie nariadené uznesením Okresného súdu Pezinok č.k. 5C/305/2012-41 zo dňa 28. novembra 2012 (výrok III.).

2. V dôvodoch rozsudku súd prvej inštancie uviedol, že žalobca sa podanou žalobou domáhal určenia neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) uzatvorenej medzi žalovanou U. A. a Z. A. dňa 11. 10. 2010, na základe ktorej nadobudla žalovaná výlučné vlastnícke právo k tam označeným nehnuteľnostiam v k.ú. A. W.. Nesporné bolo, že žalovaná a Z. A. uzatvorili dve zmluvy o vyporiadaní BSM, a to dňa 25. 08. 2010 a 11. 10. 2010, z ktorých však účinnosť nadobudla len zmluva zo dňa 11. 10. 2010 a to povolením vkladu vlastníckeho práva správou katastra dňa 22. 10. 2010. Zmluvy sa nelíšia len dátumom ich uzavretia, obsahovo nie sú totožné, rozdiel sa týka predmetu zmluvy, a to jednej nehnuteľnosti, ktorá sa v zmluve z 11. 10. 2010 nenachádza. Z uvedeného súd prvej inštancie vyvodil záver, že sa jedná o dva odlišné právne úkony. Podľa záverov prvoinštančného súdu bola žaloba podaná po prekluzívnej lehote troch rokov po urobení právneho úkonu dlžníkom (resp. po jeho účinnosti). Žalobca síce podal dňa 14. 11. 2012 pôvodne žalobu o určenie neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010 ale následne dňa 12. 12. 2017 podal návrh

na pripustenie zmeny žalobného petitu, ktorému súd prvej inštancie vyhovel dňa 23. 07. 2018, čím sa predmetom konania stalo určenie neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 25. 08. 2010. Žalobca potom opätovne podal návrh na pripustenie zmeny žalobného petitu dňa 14. 01. 2020, ktorému súd prvej inštancie vyhovel dňa 23. 01. 2020, a predmetom konania (tak ako v pôvodnej žalobe) sa stalo určenie neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010. Podľa súdu prvej inštancie sa teda žalobca domáhal určenia neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov zo dňa 11. 10. 2010 až odo dňa 14. 01. 2020, kedy súdu prvej inštancie doručil návrh na pripustenie zmeny žaloby. Keďže právne účinky povolenia vkladu správou katastra zo zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010 nastali dňa 22. 10. 2010 a žalobca uplatnil v dôsledku zmeny žalobného petitu na súde odporovací nárok až dňa 14. 01. 2020, stalo sa tak po uplynutí trojročnej prekluzívnej lehoty. Časť lehoty uplynula pred podaním žaloby, teda od 22. 10. 2010 do 13. 11. 2012. Podaním žaloby lehota prestala plynúť a začala opäť plynúť dňa 12. 12. 2017, kedy žalobca podal návrh na zmenu petitu, a definitívne uplynula dňa 19. 11. 2018, t.j. pred podaním žaloby plynula 2 roky a 23 dní a v priebehu súdneho konania zvyšných 342 dní. Nárok bol žalobou uplatnený včas, teda pred uplynutím prekluzívnej lehoty, avšak žalobca bez uvedenia dôvodu žalobu zmenil (podaním návrhu na zmenu žaloby dňa 12. 12. 2017), čím začala opäť plynúť prekluzívna lehota pre odporovateľnosť zmluvy z 11. 10. 2010, ktorá márne uplynula dňa 19. 11. 2018.

3. O nároku na náhradu trov konania súd prvej inštancie rozhodol v zmysle ustanovenia § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Neodkladné opatrenie nariadené po začatí konania súd prvej inštancie zrušil podľa § 335 ods. 1 CSP z dôvodu, že žalobu zamietol.

4. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) na odvolanie žalobcu rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalovanej priznal plnú náhradu trov odvolacieho konania. Rozhodnutie odôvodnil tým, že sa stotožňuje s nosnými dôvodmi napadnutého rozsudku a konštatuje ich vecnú správnosť (§ 387 ods. 2 CSP). Zopakoval, kedy žalobca podal svoju žalobu a čoho sa ňou domáhal ako aj následné dispozície žalobcu so žalobou, ktorým bolo zo strany súdu prvej inštancie vyhovené. Stotožnil sa s tým, že trojročná prekluzívna lehota na podanie odporovacej žaloby voči právnomu úkonu - zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010 uzatvorenej medzi U. A.L. a jej bývalým manželom a dlžníkom Z. A., na základe ktorej nadobudla žalovaná podľa rozhodnutia Správy katastra Pezinok, č. V-2948/2010 výlučné vlastnícke právo k nehnuteľnostiam špecifikovaným v predmetnej zmluve, začala plynúť deň nasledujúci po dni, ku ktorému vznikli účinky vkladu práva do katastra nehnuteľností, t.j. 23. 10. 2010 do 13. 11. 2012 (do dňa podania žaloby) a následne od podania návrhu žalobcu na pripustenie zmeny žalobného petitu dňa 12. 12. 2017, a ktorá uplynula dňa 19. 11. 2018. Pokiaľ sa žalobca ďalšou zmenou žalobného petitu z 14. 01. 2020 domáhal svojho nároku, urobil tak po uplynutí 3-ročnej lehoty na podanie žaloby o určenie neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM uzatvorenej dňa 11. 10. 2010. Na plynutie tejto lehoty súd prihliada ex offio a podľa odvolacieho súdu neobstoí tvrdenie žalobcu, že zo žaloby, z návrhu na pripustenie zmeny žaloby, ako aj z ďalších podaní žalobcu bolo zrejmé, čoho sa žalobca v konaní domáha a to aj s poukazom na jednotlivé identifikátory. Žaloba žalobcu z 14. 11. 2012 a následná zmena žalobného petitu z 12. 12. 2017 nie sú obsahovo identické, vzhľadom na to, že v zmene žalobného návrhu z 12. 12. 2017 absentuje špecifikácia nehnuteľnosti, a to „(...)pozemku, parcele č. 3057/4, o výmere 187 m², druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria, okres: Pezinok, obec: A. W., katastrálne územie: A. W., zapísaného na liste vlastníctva č. XXXX vedenom Správou katastra pre hlavné mesto SR Bratislavu (...)“, a teda sa jedná o iný právny úkon, preto námietka žalobcu, že sa jedná iba o nesprávne označený dátum, resp. zrejmu nesprávnosť v zmene žalobného návrhu neobstoí. Za rovnako nedôvodnú považoval odvolací súd námietku žalobcu, že súd prvej inštancie ho mal postupom podľa § 129 CSP vyzvať na odstránenie vád podania vzhľadom na to, že petit žalobného návrhu bol naformulovaný všeobecne. Zmena žaloby je základným dispozičným úkonom žalobcu s predmetom konania, je teda prejavom tzv. dispozičného princípu sporového konania a umožňuje strane, aby modifikovala svoj žalobný návrh. Tiež platí, že aj keby zmena žaloby mala aj vady, hmotnoprávne účinky zmeny žaloby (spočívajúce v plynutí premlčacej lehoty) aj tak nastanú (NS SR sp. zn. 6Cdo/202/2016, R 70/2018). Odvolací súd nepriznal relevanciu ani odvolacej námietke žalobcu, že cieľom návrhu na pripustenie zmeny žaloby zo dňa 11. 12. 2017 bolo rozšírenie žaloby o návrh na

priznanie peňažnej náhrady a nie odporovanie inému úkonu než aký žalobca vymedzil v žalobe. Pokiaľ žalobca tvrdil, že odporovaný právny úkon označil číslom vkladového konania a z tohto dôvodu bol odporovateľný právny úkon identifikovaný správne, tak s týmto sa odvolací súd nestotožnil, pretože žalobca mohol sám zistiť presné znenie dohody o vyporiadaní BSM. Z návrhu na zmenu žaloby bolo jednoznačne zrejmé čoho sa týka a čo sa ňou sleduje, a teda v žiadnom prípade nemohol súd prvej inštancie dospieť k záveru o nezrozumiteľnosti žaloby, keďže žalobca v návrhu na zmenu žaloby presne uviedol, voči ktorej dohode o vyporiadaní BSM odporovacia žaloba smeruje a ktorú aj následne súdu predložil. Žalobca teda presne, určito a zrozumiteľne v písomnom podaní označenom ako návrh na zmenu žaloby zo dňa 11. 12. 2017 (doručeného súdu dňa 12. 12. 2017) vyjadril, čoho sa svojím podaním domáha a právny úkon v petite odporovacej žaloby označil nezameniteľným spôsobom, ktorým v tomto prípade je aj dátum uzavretia dohody o vyporiadaní BSM. Odvolací súd dal napokon žalobcovi do pozornosti zásadu, podľa ktorej „vigilantibus iura scripta sunt“, t.j. „práva patria len bdelým“ (pozorným, ostrážitým, opatrným, starostlivým), teda tým, ktorí sa aktívne zaujímajú o ochranu a výkon svojich práv a ktorí svoje procesné oprávnenia uplatňujú včas a s dostatočnou starostlivosťou a predvídavosťou.

5. Rozhodnutie o náhrade trov odvolacieho konania odôvodnil odvolací súd podľa § 396 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP s poukazom na plný procesný úspech žalovanej v odvolacom konaní.

6. Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie žalobca (ďalej aj „dovolateľ“), a to z dôvodov podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP a navrhol, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Podľa neho napadnutý rozsudok vychádza z nesprávneho právneho posúdenia, nakoľko formálnu nesprávnosť spočívajúcu v nesprávne uvedenom dátume označeného právneho úkonu, konajúce súdy nesprávne posúdili ako zmenu žalobného návrhu, a len na základe tejto skutočnosti nesprávne vyvodili uplynutie prekluzívnej lehoty na podanie odporovacej žaloby. Z § 132 ods. 1 CSP vyplýva, že platná právna úprava ukladá žalobcovi iba všeobecnú povinnosť formulovať žalobný návrh (petit). Podľa právnej teórie sú na žalobný návrh kladené všeobecné požiadavky určitosti a zrozumiteľnosti. Žaloba je však procesný úkon strany, ktorý treba posudzovať ako každé podanie podľa obsahu. To znamená, že za žalobný návrh, teda predmet konania, nemožno považovať iba žalobný návrh, ale aj jeho skutkové odôvodnenie, čo spolu so žalobným návrhom vymedzuje predmet žaloby. Neprimeraný formalizmus pri posudzovaní procesných úkonov strán sporu a prílišný tlak na dopĺňanie takých náležitostí do procesných úkonov, ktoré nemajú základný význam pre ochranu zákonnosti, preto nie je v súlade s ústavnými princípmi spravodlivého procesu. Petit odporovacej žaloby podanej na podklade § 42a a § 42b Občianskeho zákonníka má obsahovať určité a zrozumiteľné vymedzenie odporovaného právneho úkonu, pričom právna úprava nestanovuje žiadne konkrétne náležitosti, ktoré musia byť vo vzťahu k odporovanému právnemu úkonu v petite žaloby uvedené, a teda nestanovuje ani požiadavku, aby žalobca v žalobe musel uviesť presný dátum uzatvorenia odporovaného právneho úkonu. Požiadavka na určitosť a zrozumiteľnosť vymedzenia odporovaného právneho úkonu môže byť nepochybne splnená aj iným spôsobom, než uvedením dátumu odporovaného úkonu. Splnenie požiadavky určitosti a zrozumiteľnosti vymedzenia právneho úkonu je pritom potrebné posudzovať aj v konkrétnych okolnostiach posudzovanej veci. Pokiaľ ide o odporovanie právnemu úkonu, na podklade ktorého došlo k povoleniu vkladu vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, odporovaný právny úkon je vymedzený jednoznačným spôsobom napr. už vtedy, keď žalobca označí číslo vkladového konania a orgánu, ktorý vklad vykonal, ale tiež napr. aj vtedy, ak žalobca odporovaný právny úkon vymedzí jednoducho ako zmluvu, na podklade ktorej žalovaný nadobudol od inej konkretizovanej osoby vlastnícke právo k určitej nehnuteľnosti. Už pri takomto vymedzení je odporovaný právny úkon dostatočne určitý, zrozumiteľný, nezameniteľný s iným právnym úkonom, pričom je bez akejkoľvek pochybnosti zrejmé, neúčinnosti akého právneho úkonu sa žalobca svojou odporovacou žalobou domáha. Žalobca podal dňa 14. 11. 2012 žalobu o určenie neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov uzatvorenej medzi žalovanou a dlžníkom. V žalobnom návrhu presne a jasne špecifikoval o aký právny úkon sa jedná, a teda neúčinnosti akého konkrétneho právneho úkonu sa žalobou domáha a predmetnú zmluvu o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010 aj k žalobe pripojil. Na pojednávaní konanom dňa 12. 12. 2017 žalobca predložil súdu písomný návrh na pripustenie zmeny žaloby zo dňa 11. 12. 2017, ktorý odôvodnil v

samotnom písomnom návrhu, ako aj na predmetnom pojednávaní tak, že ním sleduje rozšírenie žaloby o alternatívny petit v prípade, ak by došlo k scudzeniu nehnuteľností žalovanou, a to z dôvodu, že podľa novej právnej úpravy zavedenej Civilným sporovým poriadkom žalobný návrh nie je možné meniť, t.j. ani rozširovať, v odvolacom konaní. Žalobca tak navrhol zmenu žaloby spočívajúcu v rozšírení žaloby o návrh na priznanie peňažnej náhrady voči žalovanej s poukazom na ustanovenie § 42b ods. 4 Občianskeho zákonníka. Žalobca sa dopustil len zrejmej nesprávnosti v označení dátumu uzatvorenia zmluvy, ktorej neúčinnosti sa žalobou domáha, nakoľko pri označení odporovaného právneho úkonu v písomnom návrhu na zmenu žaloby uviedol dátum „25. 08. 2010“ namiesto dátumu „11. 10. 2010“ uvedeného v žalobe. Cieľom žalobcu bolo naďalej dosiahnutie relatívnej neúčinnosti právneho úkonu - platnej a účinnej zmluvy o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov uzatvorenej medzi žalovanou a dlžníkom, na podklade ktorej žalovaná nadobudla do svojho výlučného vlastníctva konkrétne nehnuteľnosti v rámci vyporiadania bezpodielového spoluvlastníctva, o čom svedčí aj tá skutočnosť, že v predmetnom návrhu na zmenu žaloby žalobca označil odporovaný právny úkon, okrem iného, aj číslom vkladového konania, v rámci ktorého došlo k zápisu vlastníckeho práva žalovanej na podklade zmluvy o vyporiadaní BSM. Z vykonaného dokazovania pred súdom prvej inštancie vyplynulo, že žalovaná a dlžník podpísali dve vyhotovenia zmluvy o vyporiadaní BSM, jedno dňa 25. 08. 2010 a druhé dňa 11. 10. 2010. Kataster nehnuteľností nepovolil vklad vlastníckeho práva zo zmluvy zo dňa 25. 08. 2010 a teda platnosť, ako aj právne účinky, nadobudla len zmluva o vyporiadaní BSM uzatvorená dňa 11. 10. 2010, ktorej vklad bol katastrom nehnuteľností povolený pod V-2948/2010, dňa 23. 10. 2010. Žalobca už od podania svojho žalobného návrhu, ako aj navrhovanou úpravou žalobného návrhu, mal záujem docieľiť neúčinnosť platnej a právne účinnej zmluvy o vyporiadaní BSM, na základe ktorej nadobudla žalovaná výlučné vlastníctvo k v zmluve určeným veciam, a ktorej vklad vlastníckeho práva bol povolený na základe V-2948/2010. Žalobca následne podaním zo dňa 14. 01. 2020 (síce označeným ako návrh na zmenu žaloby) opätovne upravil označenie dátumu uzatvorenia zmluvy o vyporiadaní BSM, aby bolo zrejmé, že má záujem odporovať tej zmluve o vyporiadaní BSM, ktorá bola podaná na príslušný kataster a ktorej vklad vlastníckeho práva bol zároveň povolený v prospech žalovanej. Uznesením zo dňa 23. 01. 2020, č.k. 5C/305/2012-472 súd prvej inštancie rozhodol o predmetnom návrhu žalobcu tak, že pripustil zmenu žaloby v časti zmeny označenia dátumu napádanej zmluvy. Na vydanie predmetného uznesenia pritom neboli splnené procesné podmienky, pretože návrh žalobcu, o ktorom súd predmetným uznesením rozhodol, nepredstavoval zmenu žaloby. Žalobca ním nerozšíril uplatnené právo, neuplatnil iné právo, ani podstatne nezmenil/nedoplnil rozhodujúce skutočnosti tvrdené v žalobe a v návrhu na zmenu žaloby, o ktorom bolo už skôr rozhodnuté. Odvolací súd sa s opísaným procesným postupom súdu prvej inštancie stotožnil, čím zaťažil napadnuté rozhodnutie vadou nesprávnosti právneho posúdenia. Konajúce súdy uvedené procesné úkony žalobcu chybne posúdili, v rozpore s rozhodovacou praxou dovolacieho súdu - napríklad sp. zn. 4Cdo/1193/2015, na podklade čoho následne žalobu zamietli, z dôvodu uplynutia prekluzívnej trojročnej lehoty. Dovolateľ poukázal aj na to, že jeho návrh na zmenu žaloby predložený súdu dňa 12. 12. 2017 bol vnútorne rozporný v časti týkajúcej sa označenia odporovaného právneho úkonu, keď na jednej strane označoval za odporovaný právny úkon zmluvu o vyporiadaní BSM uzavretú dňa 25. 08. 2010, a na druhej strane označoval za odporovaný právny úkon zmluvu o vyporiadaní BSM, na podklade ktorej žalovaná nadobudla vlastnícke právo k vymedzeným nehnuteľnostiam na základe vkladu č. V-2948/2010 (t.j. zmluvu o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010). Súd prvej inštancie mal preto za povinnosť vyzvať žalobcu na objasnenie predmetného podania (napríklad podľa sp. zn. 2Obdo/11/2012), čo neurobil a namiesto toho sám svojvoľne určil, že žalobca odporuje zmluve o vyporiadaní BSM zo dňa 25. 08. 2010. Odvolací súd v rámci odvolacieho konania túto závažnú vadu neodstránil a závery súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil (k tomu rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 4Obdo/13/2018 alebo rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. II. ÚS 788/2017). Konajúce súdy tak nerešpektovali, že predmet konania je tvorený nielen petitom, ale aj opisom rozhodujúcich skutočností, pričom súd je povinný skúmať celý obsah žaloby (nielen petit) a petit vykladať v spojení so skutkovými tvrdeniami žalobcu. Súd je pritom viazaný obsahom petitu, nie však jeho formuláciou (pozri rozhodnutie dovolacieho súdu sp. zn. 7Cdo/268/2019). Je zrejmé, že konajúce súdy odignorovali skutkové tvrdenia žalobcu a na žalobu nazerali výlučne neprípustne formalistickým spôsobom, keď svojimi rozhodnutiami dospeli k záveru, že žalobu Žalobcu je potrebné zamietnuť, a to len na podklade nesprávne uvedeného dátumu v petite, hoci si celkom zjavne uvedomovali rozpor medzi označeným dátumom uvedeným v petite a ďalšími tvrdeniami, ktorými

žalobca v konaní odporovanú zmluvu vymedzil. Tým došlo k nesprávnemu procesnému postupu zo strany konajúcich súdov, ktorým bolo žalobcovi znemožnené, aby uskutočňoval jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

7. K dovolaniu žalobcu sa vyjadrila žalovaná, podľa ktorej je dovolanie žalobcu neprípustné. Žalobca v podstate vytýka konajúcim súdom, že jeho podanie doručené okresnému súdu dňa 12. 12. 2017 nesprávne vyhodnotili ako zmenu žaloby, hoci o tú vraj nešlo. Žalobca, zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, pritom toto podanie sám označil ako „Návrh na pripustenie zmeny návrhu“ a výslovne v ňom žiadal, aby súd pripustil zmenu petitu žalobného návrhu v znení, aké v predmetnom návrhu uviedol a ktoré bolo odlišné od pôvodného žalobného petitu. Jeho podanie nevykazovalo žiadne vady podania uvedené v ustanovení § 129 ods. 1 CSP, na odstránenie ktorej by bol súd povinný či vôbec oprávnený žalobcu vyzývať. Obe zmluvy o vyporiadaní BSM, ktoré žalovaná s bývalým manželom uzatvorili mal žalobca k dispozícii a z ich obsahu je zrejmé, že sa jedná o odlišné právne úkony. Konajúce súdy toto aj správne zistili a preto ani nemôže obstať dovolacia argumentácia žalobcu, ktorý sa účelovo zmieňuje o „dvoch vyhotoveniach zmluvy o vyporiadaní bezpodielového spoluvlastníctva manželov“, snažiac sa navodiť dojem, ako keby išlo iba o dva exempláre tej istej zmluvy. Odlišnosť pôvodného žalobného petitu a nového žalobného petitu v návrhu žalobcu na pripustenie zmeny žaloby sa prejavila aj v tom, ako na to správne poukázal odvolací súd v bode 25. odôvodnenia napadnutého rozsudku, že v zmene žalobného návrhu z 12. decembra 2017 oproti pôvodnému žalobnému petitu absentovala špecifikácia jednej z nehnuteľností, a to pozemku, parcely č. 3057/4, s výmerou 187 m², zapísanej na LV č. XXXX, k.ú. A.Ý. W., obec A. W., okres Pezinok. Námetka žalobcu, že došlo len k nesprávnemu označeniu dátumu, resp. zrejmej nesprávnosti v zmene žaloby, preto neobstoí. Žalovaná tiež poukázala na to, že proti rozhodnutiu prvoinštančného súdu, ktorý na návrh žalobcu opätovne pripustil zmenu žaloby (č.k. 5C/305/2012-472 z 23. januára 2020) žalobca až do podania odvolania proti rozsudku prvoinštančného súdu žiadnym spôsobom nenamietal. Žalobca bol zároveň v spore od podania žaloby po celý čas konania zastúpený advokátom a ak si v priebehu konania „zamenil“ zmluvy o vyporiadaní BSM uzavreté 25. 08. 2010 a 11. 10. 2010, treba túto okolnosť pripísať na vrub a procesnú zodpovednosť žalobcu. Dovolací dôvod spočívajúci v porušení práva žalobcu na spravodlivý proces z dôvodov opísaných v dovolaní preto daný nie je. Pokiaľ ide o dovolateľom namietané nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, žalobca v dovolaní jasným a dostatočným spôsobom neformuloval konkrétne dovolacie právne otázky, pri riešení ktorých sa odvolací súd podľa neho odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, resp. ktoré v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte neboli vyriešené.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj ako „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP, dospel k záveru, že dovolanie žalobcu je prípustné a dôvodné, preto bolo potrebné rozsudok odvolacieho súdu zrušiť (§ 449 ods. 1 CSP) a vec mu vrátiť na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

9. V zmysle § 419 CSP je proti rozhodnutiu odvolacieho súdu dovolanie prípustné, (len) ak to zákon pripúšťa. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu - ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 420 písm. f) CSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

11. Dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v

tomto ustanovení. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 CSP).

12. Citované ustanovenie § 420 písm. f) CSP v spojení s § 431 CSP zakladá prípustnosť a zároveň dôvodnosť dovolania v tých prípadoch, keď miera porušenia procesných práv strany nadobudla intenzitu porušenia jej práva na spravodlivý proces. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle tohto ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zákonnému, ale aj ústavnému procesnoprávnemu rámcu a ktoré tak zároveň znamená aj porušenie ústavne zaručených procesných práv spojených s uplatnením súdnej ochrany práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie veci za prítomnosti strany sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom, predvídateľnosť rozhodnutia, zachovanie rovnosti strán v konaní, relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu, ako aj právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia (napr. rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 559/2018, III. ÚS 47/2019).

13. V predmetnej veci dovolateľ uplatnil dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP, ktorý odôvodnil tým, že súd prvej inštalácie opakovane nesprávne pripustil zmenu jeho žaloby o určenie neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010, čo následne viedlo k zamietnutiu jeho žaloby z dôvodu márneho uplynutia prekluzívnej lehoty na uplatnenie tohto práva. Nesprávny procesný postup súdu prvej inštalácie potom svojím rozhodnutím odobril odvolací súd.

14. V zmysle nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 423/2024 z 21. novembra 2024 nie je vylúčené, aby procesný postup konajúcich súdov pri rozhodovaní o zmene žaloby viedol k porušeniu procesných práv strany sporu v miere porušenia jej práva na spravodlivý proces. Takýto procesný postup konajúcich súdov môže byť predmetom dovolacieho prieskumu, za podmienky, že rozhodnutie o zmene žaloby mohlo mať vplyv na rozhodnutie vo veci samej.

15. Z ustanovenia § 139 CSP vyplýva, že žalobca môže počas konania so súhlasom súdu meniť žalobu.

16. Zmena žaloby je prejavom (jednou z foriem) dispozičnej zásady, ktorá je typická pre sporové konanie a umožňuje strane sporu vystupujúcej na strane žalobcu (na strane žalovaného len v prípade zmeny vzájomnej žaloby), aby modifikovala svoj žalobný návrh, ktorý však nie je prostriedkom procesného útoku alebo obrany (§ 149 CSP). Možnosť meniť žalobu však nie je absolútna a zákon ju obmedzuje najmä z dôvodov hospodárnosti. Žalobu možno zmeniť počas konania. V rámci konania v prvej inštalácii je zmena žaloby neprípustná v spotrebiteľských sporoch, avšak len v prípade, ak je spotrebiteľ na strane žalovaného (§ 294 CSP). Zákon ďalej výslovne nepripúšťa zmenu žaloby v odvolacom konaní (§ 371 CSP) a v dovolacom konaní (§ 438 ods. 2 CSP). Z uvedeného možno vyvodiť záver, že zmena žaloby prichádza do úvahy len v rámci konania v prvej inštalácii. Žalobca teda môže žalobu meniť do momentu vyhlásenia rozsudku vo veci samej (§ 219 CSP) alebo do momentu jeho vydania (kontumačný rozsudok, platobný rozkaz a pod.), ak sa rozsudok nevyhlasuje verejne. Ak sa konanie v prvej inštalácii končí vydaním uznesenia (zastavenie konania, odmietnutie žaloby), použije sa ustanovenie § 235 CSP.

17. Zmena žaloby ako dispozičný procesný úkon strany môže mať formu podania (§ 123 CSP a nasl.) alebo môže byť urobená ako prednes strany na pojednávaní (§ 181 CSP). Ak sa zmena žaloby realizuje formou podania, do úvahy prichádza len písomná forma (§ 125 CSP). Pri odstraňovaní väd podania sa bude postupovať podľa § 129 CSP v spojení s § 123 ods. 2 CSP. Zákon však výslovne predpokladá (§ 142 ods. 1 CSP), že strana môže zmenu navrhnúť aj na pojednávaní, t.j. formou ústneho prednesu. Vtedy bude zmena žaloby súčasťou zápisnice o pojednávaní (§ 99 CSP), ak sa robí, alebo zvukového záznamu (§ 98 CSP). Súd posudzuje podanie podľa obsahu (§ 124 ods. 1 CSP), t.j. označenie podania stranou je irelevantné.

18. Podľa § 140 CSP, zmena žaloby je návrh, ktorým sa rozširuje uplatnené právo alebo sa uplatňuje iné právo, a taktiež je to i podstatná zmena alebo doplnenie rozhodujúcich skutočností tvrdených v žalobe.

Za zmenu žaloby sa však nepovažuje úkon žalobcu, ktorým mení uplatnený nárok, ak určitý spôsob usporiadania vzťahu medzi stranami vyplýva z osobitného predpisu.

19. Z obsahu spisu v predmetnej veci vyplýva, že žalobca podal žalobu o určenie neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM uzatvorenej dňa 11. 10. 2010 medzi žalovanou a jej bývalým manželom, na základe ktorej žalovaná nadobudla do vlastníctva v žalobe špecifikované nehnuteľnosti, medzi nimi aj parcelu č. 3057/4 zastavaná plocha o výmere 187 m² zapísaná na LV č. XXXX pre k.ú. A. W.. K žalobe uvedenú zmluvu o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010 žalobca aj doložil.

20. Následne na pojednávaní pred súdom prvej inštancie dňa 12. 12. 2017 žalobca prostredníctvom svojho zástupcu predložil písomný návrh na pripustenie zmeny žaloby, v ktorom žiadal, aby súd pripustil zmenu žaloby tak, že určí neúčinnosť zmluvy o vyporiadaní BSM uzavretej dňa 25. 08. 2010 medzi žalovanou a jej bývalým manželom, na základe ktorej nadobudla žalovaná na základe vkladu V-2948/2010 zo dňa 22. 10. 2010 výlučné vlastnícke právo k tam špecifikovaným nehnuteľnostiam (medzi ktorými tentokrát žalobca neuviedol parcelu č. 3057/4 zastavaná plocha o výmere 187 m² zapísaná na LV č. XXXX pre k.ú. A. W.) a žalovaná je povinná zaplatiť žalobcovi peňažnú náhradu zodpovedajúcu vymáhanej pohľadávke žalobcu vo výške, ktorá bude určená znaleckým posudkom, najviac vo výške nevymoženej pohľadávky žalobcu, a to všetko do 3 dní odo dňa právoplatnosti rozsudku. Písomný návrh na zmenu žaloby bol odôvodnený tak, že „Vzhľadom k skutočnosti, že v súvislosti s majetkovými pomermi žalovanej nie je do budúca možné zabezpečiť existenciu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, v prípade ktorých by mohol žalobca v prípade úspechu v súdnom spore byť uspokojený ako aj vzhľadom na to, že podľa platnej úpravy nie je zmena žaloby možná v odvolacom konaní, žiadame, aby súd pripustil zmenu petitu žalobného návrhu v nasledovnom znení...“.

21. Súd prvej inštancie uznesením zo dňa 23. júla 2018, č.k. 5C/305/2012-391 zmenu žaloby podľa písomného podania žalobcu pripustil.

22. Žalobca prostredníctvom svojho zástupcu na pojednávaní dňa 14. 01. 2020 predložil súdu písomný návrh označený ako návrh na pripustenie zmeny návrhu, v ktorom uviedol, že „formálne opravuje“ znenie predchádzajúceho žalobného návrhu, a to v časti označenia dátumu uzavretia odporovanej zmluvy, keď namiesto skôr uvedeného dátumu „25. 08. 2010“ uviedol dátum „11. 10. 2010“ uvedený už v žalobe, pretože táto zmluva bola predmetom povolenia vkladu.

23. Súd prvej inštancie uznesením zo dňa 23. 01. 2020, č.k. 5C/305/2012-472 pripustil zmenu žaloby podľa písomného podania žalobcu zo dňa 14. 01. 2020.

24. Súd prvej inštancie potom rozsudkom z 14. septembra 2021, č.k. 5C/305/2012-663 žalobu žalobcu zamietol, čo odôvodnil tým, že žalobca uplatnil svoje právo na určenie neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM uzatvorenej dňa 11. 10. 2010 medzi žalovanou a jej bývalým manželom po uplynutí zákonnej prekluzívnej lehoty troch rokov po urobení právneho úkonu dlžníkom (resp. po jeho účinnosti), pričom vychádzal z toho, že v období od pripustenia prvej zmeny žaloby dňa 23. 07. 2018 až do dňa 14. 01. 2020, kedy žalobca opätovne podal návrh na pripustenie zmeny žaloby, bolo predmetom konania určenie neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 25. 08. 2010 a nie zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010. Z dokazovania, ktoré vo veci súd prvej inštancie vykonal vyplynulo, že žalovaná a jej bývalý manžel uzatvorili dve zmluvy o vyporiadaní BSM, a to dňa 25. 08. 2010 a 11. 10. 2010, pričom na základe vkladu V-2948/2010 zo dňa 22. 10. 2010 bolo zavkladané vlastnícke právo žalovanej k nehnuteľnostiam len titulom zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010. Z obsahu oboch zmlúv o vyporiadaní BSM, z 25. 08. 2010 aj 11. 10. 2010, vyplýva, že ani v jednej z nich nie je ako predmet vyporiadania uvedená nehnuteľnosť - parcela č. 3057/4 zastavaná plocha o výmere 187 m² zapísaná na LV č. XXXX pre k.ú. A. W..

25. Odvolací súd svojím rozsudkom z 29. mája 2024 sp. zn. 6Co/14/2022 rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny potvrdil, pričom sa stotožnil so závermi súdu prvej inštancie, ktoré viedli k zamietnutiu žaloby žalobcu.

26. Dovolací súd k opísanému procesnému postupu súdov nižších inštancií uvádza, že tento nebol správny a došlo ním k porušeniu procesných práv žalobcu v miere, ktorá predstavuje porušenie jeho práva na spravodlivý proces, keď nesprávny procesný postup konajúcich súdov viedol k zamietnutiu žaloby žalobcu.

27. Z procesných úkonov súdu prvej inštancie je zrejmé, že tento písomné podania žalobcu zo dňa 12. 12. 2017 a 14. 01. 2020 hodnotil formalisticky, bez posúdenia ich obsahu a prihliadnutia na skutočnosti, ktoré mu boli známe. Z obsahu žaloby žalobcu je zrejmé, že sa domáhal určenia neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010, ktorú aj k žalobe pripojil. Z písomného podania žalobcu, ktoré predložil súdu prvej inštancie na pojednávaní dňa 12. 12. 2017, je ďalej zrejmé, že žalobca podanú žalobu rozšíril o ďalší žalobný petit, ktorým žiadal žalovanej uložiť povinnosť zaplatiť mu peňažnú náhradu zodpovedajúcu vymáhanej pohľadávke vo výške, ktorá bude určená znaleckým posudkom, najviac vo výške nevymáhanej pohľadávky žalobcu. Žalobca v tomto podaní síce zopakoval aj žalobný petit o určenie neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM, pričom uviedol nesprávny dátum uzatvorenia zmluvy, tentokrát 25. 08. 2010, ale podľa dovolacieho súdu muselo byť konajúcemu súdu zrejmé, že sa jednalo o chybu v písaní a žalobca nemenil svoj už uplatnený nárok na určenie neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM, ale len ho rozširoval o nárok na peňažné plnenie voči žalovanej. To vyplýva jednak z dôvodov požadovanej zmeny žaloby, ktoré vo svojom podaní uviedol - „Vzhľadom k skutočnosti, že v súvislosti s majetkovými pomermi žalovanej nie je do budúca možné zabezpečiť existenciu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, v prípade ktorých by mohol žalobca v prípade úspechu v súdnom spore byť uspokojený ako aj vzhľadom na to, že podľa platnej úpravy nie je zmena žaloby možná v odvolacom konaní, žiadame aby súd pripustil zmenu petitu žalobného návrhu v nasledovnom znení: ...“ ale aj z toho, že zmluvy o vyporiadaní BSM, ktorej určenia neúčinnosti sa domáha označil ako zmluvy, z ktorej žalovaná nadobudla vlastnícke právo k špecifikovaným nehnuteľnostiam na základe vkladu V-2948/2010 zo dňa 22. 10. 2010. Uvedený vklad vlastníckeho práva v prospech žalovanej do katastra nehnuteľností bol povolený práve titulom zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010, nikdy nie titulom zmluvy o vyporiadaní BSM z 25. 08. 2010. Z uvedeného muselo byť konajúcemu súdu zrejmé, že žalobca sa aj po navrhovanej zmene žaloby stále domáha určenia neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010. Tu neobstojí ani tvrdenie odvolacieho súdu v odôvodnení jeho rozsudku z 29. mája 2024 sp. zn. 6Co/14/2022, že žalobca sa zmenou žaloby zo dňa 12. 12. 2017 domáhal určenia neúčinnosti inej zmluvy o vyporiadaní BSM, teraz zo dňa 25. 08. 2010, pretože v zozname nehnuteľností, ku ktorým mala žalovaná nadobudnúť titulom zmluvy vlastnícke právo už neuviedol, na rozdiel od žaloby, parcelu č. 3057/4 zastavaná plocha o výmere 187 m² zapísaná na LV č. XXXX pre k.ú. A. W.. Takýto záver odvolacieho súdu je celkom nedôvodný, pretože z obsahu oboch zmlúv o vyporiadaní BSM, ktoré žalovaná a jej bývalý manžel spolu uzatvorili vyplýva, že uvedená parcela nebola predmetom ani jednej z nich a z tohto pohľadu sa tak uvedené dve zmluvy o vyporiadaní BSM nijako nelíšia.

28. Dovolací súd môže aj pripustiť, že žalobcom v písomnom návrhu na zmenu žaloby zo dňa 12. 12. 2017 uvedený dátum zmluvy o vyporiadaní BSM, 25. 08. 2010, a žalobcom tam uvedená skutočnosť, že titulom tejto zmluvy bol v prospech žalovanej povolený vklad vlastníckeho práva V-2948/2010 zo dňa 22. 10. 2010, sa navzájom vylučujú a nemôžu popri sebe obstáť, a mohli tak u konajúceho súdu vyvolať pochybnosť, či žalobca ďalej odporuje zmluve o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010 alebo zmenil svoju žalobu aj ohľadne tohto nároku a odporuje už zmluve o vyporiadaní BSM zo dňa 25. 08. 2010. V takom prípade mal ale súd prvej inštancie postupovať podľa § 129 CSP a túto vadu podania žalobcu sa mal pokúsiť odstrániť. Prvoinštančný súd však tak nepostupoval ale konal akoby bolo z návrhu žalobcu zrejmé, že ten mení svoju žalobu nielen čo do uplatnenia nového nároku na peňažné plnenie voči žalovanej, ale aj v časti už uplatneného nároku na určenie neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM a pripustil zmenu žaloby tak, že žalobca žiada určiť neúčinnosť zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 25. 08. 2010.

29. Procesný postup súdu prvej inštancie, ktorý uznesením zo dňa 23. 01. 2020, č.k. 5C/305/2012-472 pripustil zmenu žaloby žalobcu tak, že tento sa už nedomáha určenia neúčinnosti zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 11. 10. 2010 ale zmluvy o vyporiadaní BSM zo dňa 25. 08. 2010, hoci toto z obsahu

podania žalobcu nevyplývalo, a ani sa prípadne nepokúsil odstrániť vady podania žalobcu podľa § 129 CSP, tak bol nesprávny.

30. Za rovnako nesprávny potom musí dovolací súd označiť aj následný procesný postup súdu prvej inštancie, ktorý uznesením zo dňa 23. 01. 2020, č.k. 5C/305/2012-472 pripustil zmenu žaloby podľa písomného podania žalobcu zo dňa 14. 01. 2020, hoci v kontexte už uvedeného muselo byť zrejmé, že žalobca svojím podaním nemení svoju žalobu ale len odstraňuje chybu v označení dátumu uzatvorenia zmluvy o vyporiadaní BSM, ktorú uviedol v zmene žaloby zo dňa 12. 12. 2017.

31. Tým, že odvolací súd uvedené procesné pochybenia súdu prvej inštancie nenapravil a s procesným postupom súdu prvej inštancie sa stotožnil, viedlo uvedené procesné pochybenie k záveru o zmeškani zákonnej prekluzívnej lehoty na podanie žaloby o určenie neúčinnosti právneho úkonu žalobcom a teda k zamietnutiu jeho žaloby. Týmto spôsobom odvolací súd znemožnil žalobcovi uskutočňovanie jeho procesných práv v takej miere, že tým bolo porušené jeho právo na spravodlivý proces. Na základe uvedených skutočností dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu podľa § 449 ods. 1 CSP zrušil a podľa § 450 CSP mu vec vrátil na ďalšie konanie. V ďalšom konaní odvolací súd opísané procesné pochybenia odstráni a opätovne rozhodne o odvolaní žalobcu. V novom rozhodnutí rozhodne aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

32. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.